

Tayeb Belbouab
ßmod Bundesknappschaft
(anmodning om præjudiciel afgørelse
indgivet af Sozialgericht Gelsenkirchen)

Sag 10/78

Sammendrag

1. *Social sikring af vandrende arbejdstagere — fællesskabsbestemmelser — personelt anvendelsesområde — statsborgere i en medlemsstat — det tidspunkt da statsborgerskabsbetingelsen skal være opfyldt*
(Rådets forordning nr. 1408/71, artikel 2, stk. 1)
2. *Social sikring af vandrende arbejdstagere — fællesskabsbestemmelser — ikrafttræden — tidligere tilbagelagte forsikringsperioder — hensyntagen — betingelse om statsborgerskab i medlemsstat*
(Rådets forordning nr. 1408/71, artikel 2, stk. 1 og artikel 94, stk. 2)

1. Den betingelse om statsborgerskab i en medlemsstat, som kræves opfyldt i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, skal vurderes i direkte relation til de af arbejdstageren tilbagelagte beskæftigelsesperioder og ikke på det tidspunkt, hvor denne ansøger om en ydelse.
2. Artikel 2, stk. 1, jf. artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at de sikrer, at

samtlig de forsikrings-, beskæftigelses- eller bopælsperioder, som er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning før forordningens ikrafttræden, medregnes ved beregningen af den vandrende arbejdstagers rettigheder i henhold til forordningen, dog forudsat, at han var statsborger i en af medlemsstaterne på det tidspunkt, da de pågældende perioder blev tilbagelagt.

I sag 10/78

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 af Sozialgericht Gelsenkirchen (tredje afdeling) er indgivet til Domstolen for i den sag, der verserer for nævnte ret mellem

TAYEB BELBOUAB

¹ — Processprog: Tysk.

og

BUNDESKNAPPSCHAFT (Forbundsforsikringskassen for minearbejdere),

at vedrørende fortolkningen af forordningerne nr. 1408/71 og 574/72 med henblik på begrebet offentligretlige retspositioner, erhvervet af en arbejdstager, som under sin beskæftigelse dels var vandrende arbejdstager i Fælleskabet, dels udenlandsk arbejdstager som følge af en ændring af statsborgerskab efter dannelsen af en ny stat,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene J. Mertens de Wilmars og A. J. Mackenzie Stuart, dommerne P. Pescatore, M. Sørensen, G. Bosco og A. Touffait,

generaladvokat: F. Capotorti

justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelseskendelsen og de skriftlige indlæg, der er indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

Sozialgericht Gelsenkirchen har fremstillet de faktiske omstændigheder således:

Tayeb Belbouab, som blev født den 14. april 1924 i Algeriet, har arbejdet som grubearbejder i de franske miner fra den 29. marts 1947 til den 17. november 1950, og herefter fra den 6. juni 1951 til den 4. oktober 1960 (i alt 155 måneder). Han var dengang fransk statsborger. I 1960 flyttede han til Forbundsrepublikken Tyskland for at undgå eventuelle politiske vanskeligheder. Efter Algeriets uafhængighed den 1. juli 1962 fik han ikke længere fransk pas; han har

siden været algerisk statsborger og har algerisk pas.

I Tyskland arbejdede han fra den 26. maj 1961 som grubearbejder, og da han fyldte halvtreds, havde han tilbagelagt 142 bidragsmåneder i henhold til Bundesknappschaft's ordning for forsikring mod alderdom. Herpå indgav han ansøgning om minearbejderpension i medfør af § 45, stk. 1, nr. 2 i »Reichsknappschaftsgesetz« (lov om minearbejdere), der har følgende ordlyd:

»Minearbejderpension ydes efter ansøgning fra den forsikrede, når denne

1. har nedsat arbejdsdygtighed som minearbejder og har tilbagelagt karenstiden i henhold til § 49, stk. 1, eller
2. ved det fyldte 50. år ikke længere udøver en beskæftigelse, hvis økonomiske værdi svarer til den tidligere udøvede beskæftigelse i minerne, og har tilbagelagt karenstiden i henhold til § 49, stk. 2.«

§ 49, stk. 2, bestemmer, at den »karenstid«, der skal tilbagelægges for at opnå minearbejderpension i henhold til § 45, stk. 1, nr. 2, er opfyldt, når den forsikrede har tilbagelagt en forsikringsperiode på 300 kalendermåneder med fast beskæftigelse som grubearbejder eller med tilsvarende arbejde.

Tayeb Belbouab's ansøgning blev afslået ved afgørelse af 2. september 1974 fra Bundesknappschaft, bl. a. med den begrundelse, at bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 1408/71 sammenholdt med forordning nr. 574/72 og bestemmelserne i den tysk-franske overenskomst ikke kunne finde anvendelse, da ansøgeren var algerisk statsborger. Behandlingen af pensionskravet kunne derfor kun ske på grundlag af national ret. Ved skrivelse af 26. september 1974 påklagede Tayeb Belbouab afslaget og gjorde gældende, at han i Frankrig havde betalt bidrag som fransk statsborger. Klagen blev afvist ved ny afgørelse af 7. juni 1975 fra Bundes-

knappschaft, der ifølge Sozialgericht blandt andet anførte:

»Ansøgeren har siden Algeriets uafhængighed været algerisk statsborger, og som sådan har han også været optaget i folkeregisteret. Ifølge artikel 1 sammenholdt med bilag A i EØF-forordning nr. 3 om social sikring af vandrende arbejdstagere gjaldt forordningen i de franske departementer og Algeriet. Ved forordning nr. 109/65 af 30. juni 1965 blev Algeriet imidlertid slettet i bilag A til EØF-forordning nr. 3, med den bemærkning, at forordningerne nr. 3 og 4 fra 19. januar 1965 med tilbagevirkende kraft ikke længere kunne anvendes på Algeriet og algeriske statsborgere.

Dette gælder selvfølgelig også for EØF-forordningerne nr. 1408/71 og 574/72, som har afløst forordningerne nr. 3 og 4. Modsat det af ansøgeren anførte er det ikke afgørende, hvilket statsborgerskab han havde på tidspunktet for sit arbejde i de franske miner; det afgørende er derimod hans statsborgerskab på tidspunktet for prøvelsen af pensionskravet.«

Herefter anlagde Tayeb Belbouab sag ved Sozialgericht Gelsenkirchen mod afvisningen af hans klage. Parterne indgik herefter et forlig for at gøre det muligt for sagsøgte at foretage en fornyet behandling af sagen under hensyn til Domstolens dom af 26. juni 1975 i sag 6/75 Horst (SmI. s. 823) — hvori det kendtes for ret, at »for så vidt som erhvervelsen, bevarelsen eller generhvervelsen af retten til ydelserne kræver det, skal de i Algeriet inden den 19. januar 1965 tilbagelagte forsikringsperioder medregnes ved opgørelsen af de i kapitlerne 2 og 3 i forordning nr. 3 nævnte pensioner, selv om forsikringsbegivenhedens indtræden og pensionsbegæringen er senere end denne dato« — samt under hensyn til Bundessozialgericht's dom af 26. november 1976, afsagt i samme Horst-sag efter Domstolens dom.

I sin afgørelse af 1. april 1976 fastholdt Bundesknappschaft sit tidligere standpunkt. Til støtte for sin afgørelse anførte institutionen, at det ikke er muligt at medregne de franske forsikringsperioder; med hensyn til dommen fra De europæiske Fællesskabers Domstol anførtes det, at den heller ikke kunne føre til et andet resultat, da der i den pågældende sag var tale om en tysk statsborger — altså en statsborger i en medlemsstat i Fællesskabet — der ansøgte om, at de forsikringsperioder, han havde tilbagelagt i Algeriet, måtte blive medregnet.

Efter en ny skriftlig klage fra sagsøgeren i hovedsagen (herefter benævnt sagsøgeren), som sagsøgte i hovedsagen (herefter benævnt sagsøgte) på ny afviste, anlagde sagsøger annullations-søgsmål ved Sozialgericht Gelsenkirchen. Til støtte for sin påstand påberåbte han sig, at han var omfattet af de ovennævnte fællesskabsforordninger. Han anførte, at den omstændighed, at han senere vilkårligt er blevet tildelt algerisk statsborgerskab ikke kan føre til, at de franske forsikringsperioder ikke medregnes; en sådan afgørelse ville sætte ham i en særdeles vanskelig situation og ville stride mod ret og rimelighed.

Sozialgericht har ved kendelse af 7. december 1977, registreret på EØF-Domstolens justitskontor den 1. februar 1978, udsat sagen og anmodet Domstolen om en præjudiciel afgørelse af følgende spørgsmål:

- »1. Gælder der også i fællesskabsretten den grundsætning, at myndighederne ikke uden erstatning må gribe ind i offentligretlige retspositioner, der beror på en persons egne ydelser, en grundsætning, som i tysk ret kommer til udtryk i grundlovens artikel 14?
2. Er forordningerne nr. 1408/71 og 574/72 i strid med denne retsgrundsætning, for så vidt som de ikke indeholder en bestemmelse, der

svarer til artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65?

3. Eller gælder artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65 fortsat — direkte eller analogt — og skal artikel 2, stk. 1, artikel 38, stk. 1, og artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 derfor fortolkes således, at de af en arbejdstager før den 19. januar 1965 i Frankrig tilbagelagte forsikringsperioder skal medregnes, når han i disse perioder hørte til de franske statsborgere, der var berettiget i henhold til artikel 1, litra a) sammenholdt med bilag A til forordning nr. 3 om social sikring af vandrende arbejdstagere, men på tidspunktet for ansøgningen om en tysk pensionsydelse var algerisk statsborger?»

I sin kendelse angav Sozialgericht grundene til, at den nærede tvivl, og til at den havde fundet det påkrævet at stille ovenstående spørgsmål:

- sagsøgeren er udelukket fra den af forordningen omfattende personkreds, thi ifølge artiklerne 1 og 2 i forordning nr. 1408/71 er han hverken statsborger i en af medlemsstaterne, eller statsløs eller flygtning, idet han ikke har ansøgt om en sådan status;
- familiemedlemmernes statsborgerskab er uden betydning (jf. dom af 23. 11. 1976 i sag 40/76, Kerma-scheck, Sml. s. 1669);
- derimod har sagsøgeren på grund af sit arbejde erhvervet visse offentligretlige retspositioner; der er beskyttet ved artikel 14 i Forbundsrepublikken Tyskland's grundlov med den virkning, at det offentlige ikke uden erstatning kan gribe ind heri;
- efter Algeriets uafhængighed slettedes ved forordning nr. 109/65, og navnlig artikel 16, stk. 2, Algeriet i bilaget til forordning nr. 3 »uden fortabelse af erhvervede rettigheder« (jf. dom af 26. 6. 1975 i sag 6/75,

Horst, allerede nævnt), hvilket betyder, at en sådan ret — der må sidestilles med en betinget ret — ifølge tysk ret er omfattet af den obligatoriske beskyttelse af ejendomsretten;

- imidlertid »mistede« forordning nr. 109/65 om ændring af forordning nr. 3 »sin retlige reference«, da forordning nr. 3 blev ophævet ved artikel 99 i forordning nr. 1408/71; det forklarer, hvorfor sagsøgte anså de af sagsøgeren erhvervede rettigheder for bortfaldet, uden at der opstod noget erstatningskrav.

Disse overvejelser var årsagen til, at Sozialgericht rejste spørgsmålet, om også fællesskabsretten sikrer — i form af en grundlæggende rettighed — og beskytter offentligretlige retspositioner, der beror på en persons egne ydelser. Det praktiske spørgsmål er, om de gældende forordninger — nr. 1408/71 og 574/72 — også indeholder sådanne bestemmelser, der beskytter de rettigheder, hvis beståen tidligere blev garanteret ved artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65. Er artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 herefter tilstrækkelig i så henseende, når det i artikel 2, stk. 1, i samme forordning hedder, at den kun finder anvendelse på arbejdstagere, der er statsborgere i en af medlemsstaterne?

Det var desuden et spørgsmål, om artikel 99 i forordning nr. 1408/71, der ophævede forordning nr. 3 men intet indeholdt om forordning nr. 109/65, tillader, at denne forordnings artikel 16, stk. 2, anvendes direkte eller navnlig analogt med henblik på bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, der afløste forordning nr. 3, og som normalt ikke skulle begrænse eller tage rettighederne fra de i Europa erhvervsmæssigt beskæftigede, hvilket ville være i modstrid med den grundsætning om beskyttelse, der er kommet til udtryk ved artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65.

Kendelsen fra Sozialgericht Gelsenkirchen er registreret på Domstolens justitskontor den 1. februar 1978. I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for Domstolen har Kommissionen for De europæiske Fællesskaber afgivet skriftlige indlæg.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse, men har dog udtrykt ønske om at blive gjort bekendt med dommen af 26. november 1975 fra Bundessozialgericht (sag 5 RKn 11/72), som der blev henvist til under det forsøg på at nå til et forlig mellem parterne, der førte til udsættelse af hovedsagen ved Sozialgericht Gelsenkirchen.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende Statuten for Domstolen

EF-Kommissionen har redegjort for de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne og har derefter foreslået et svar på de præjudicielle spørgsmål; Kommissionen har herved i rækkefølge belyst fire aspekter af det Sozialgericht forelagte problem:

1. Den forelæggende ret henviser til, at det personlige kriterium, der ligger i statsborgerskabet, ifølge artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 enten skal være opfyldt nu eller på tidspunktet for behandlingen af pensionsansøgningen. Det skal først undersøges, om denne antagelse er korrekt, for hvis den skulle vise sig at være forkert, kan problemet løses efter gældende fællesskabsret. Derfor er det hensigtsmæssigt at fravige den orden, spørgsmålene er stillet i.
2. Men hensyn til det tidspunkt, der er afgørende for bestemmelsen af statsbor-

gerskabet i henhold til artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, må der mindes om, at ansøgeren var fransk statsborger indtil den 30. juni 1962 og har været algerisk statsborger siden den 1. juli 1962, på hvilket tidspunkt han allerede i mere end et år havde arbejdet i de tyske miner. Alt efter, om statsborgerforholdet skal lægges til grund på tidspunktet for stiftelsen af retten til ydelser, eller på tidspunktet for tilbageleggelsen af forsikringsperioder, må sagsøgeren betragtes som enten algerisk eller fransk statsborger. Da det relevante lovgrundlag er uklart (henholdsvis artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 3 og artikel 2, stk. 1, forordning nr. 1408/71) hælder Kommissionen til den opfattelse, at det afgørende må være tidspunktet for tilbageleggelsen af forsikringsperioder. En ændring af statsborgerskab ville nemlig, såfremt det modsatte blev antaget, bevirke en situation med tilbagevirkende gyldighed, der er uforenelig med sikringen af arbejdskraftens frie bevægelighed (i så henseende kan det anføres, at denne opfattelse omvendt kunne medføre, at en person, der ikke er vandrende arbejdstager efter betydningen i traktatens artikler 48 til 51, endda med tilbagevirkende kraft kunne blive ligestillet med en vandrende arbejdstager, hvis den pågældende opnåede statsborgerskab i en medlemsstat). Man må derfor antage den løsning, at tilbagelægningen af forsikringsperioder er det afgørende, så meget desto mere som ordlyden af artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, der tager sigte på arbejdstagere, »som er« statsborgere i medlemsstaterne, taler for det samme.

3. Med hensyn til spørgsmålet, om artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65 stadig kan finde anvendelse, har Sozialgericht ikke taget hensyn til, at sagsøgeren faldt ind under den af forordning nr. 3 omfattede personkreds i sin egenskab af fransk statsborger, og ikke fordi han var statsborger i Union

française (omfattede under Den IV. Republik det franske moderland, de oversøiske departementer og territorier samt de associerede departementer og territorier). I Domstolens retspraksis vedrørende de i henhold til artikel 16, stk. 2, erhvervede rettigheder har der hidtil været taget stilling til det territoriale spørgsmål, idet denne praksis har ladet Algeriet være omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 3 indtil den 19. januar 1965 og ikke kun indtil den 30. juni 1962; statsborgerskabsspørgsmålet og derfor spørgsmålet om den af forordningen omfattede personkreds er derfor ikke løst (jf. den allerede nævnte Horst-dom). I virkeligheden gjaldt forordning nr. 3, for Algeriets område men ikke for arbejdstagere af algerisk oprindelse, idet disse var franske statsborgere indtil den 30. juni 1962. Man kan ikke ved at sammenholde artiklerne 16, stk. 2, litra a) og 5 i forordning nr. 109/65 og bilag A til forordning nr. 3 udlede, at de henhører under den af forordning nr. 3 omfattede personkreds. Det er ikke muligt, at indrømme algeriere en beskyttelse af erhvervede rettigheder hidhørende fra den omstændighed, at Algeriet på en måde fiktiivt var en del af Fællesskabets område indtil den 19. januar 1965; da artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65 i øvrigt, som Sozialgericht anfører, har mistet sin »retlige reference« efter ophævelsen af forordning nr. 3, opstår spørgsmålet om Algeriets tilknytning til det geografiske anvendelsesområde for forordning nr. 1408/71 i virkeligheden på samme måde, som da forordning nr. 3 endnu gjaldt, thi de to forordninger tager hensyn til forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter medlemsstaternes lovgivning før forordningernes ikrafttræden (jf. artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71). At der i forordning nr. 1408/71 intet siges om dens geografiske anvendelsesområde, tillader ikke, at dette indskrænkes mere, end det skete ved forordningerne nr. 3 og 109/65 og senere ved Domstolens retspraksis.

4. Fortolket på denne måde sikrer artikel 94 i forordning nr. 1408/71, at der tages hensyn til samtlige perioder, der er tilbagelagt før tabet af fransk statsborgerskab, og bevirker, at spørgsmålet om beskyttelsen af erhvervede rettigheder for så vidt angår de i Frankrig tilbagelagte perioder bliver uden genstand. Situationen ville være en anden vedrørende perioder, tilbagelagt efter tabet af dette statsborgerskab, men en sådan virkning henhører ikke under fællesskabsretten.

For sagsøgeren er den praktiske konsekvens af denne retsstilling, at han opfylder betingelserne for at få minarbejdspension i medfør af § 45, stk. 1, nr. 2 i Reichsknappschaftsgesetz. Sagsøgte er i medfør af fællesskabsretten forpligtet til at sammenlægge de af sagsøgeren i Frankrig tilbagelagte forsikringsperioder med de forsikringsperioder, han har tilbagelagt i Tyskland inden den 30. juni 1962. Sagsøgte er i henhold til Reichsknappschaftsgesetz forpligtet til, til fordel for sagsøgeren, at medregne samtlige de af ham i Forbundsrepublikken Tyskland tilbagelagte forsikringsperioder, herunder de måneder, der er tilbagelagt inden den 30. juni 1962. Sagsøgte kan kun opfylde den dobbelte forpligtelse ved ganske simpelt at tage hensyn til samtlige forsikringsperioder, som sagsøgeren har tilbagelagt.

Sammenfattende er Kommissionen af den opfattelse, at der kan svares

omtrent således på spørgsmålene fra Sozialgericht Gelsenkirchen:

- »1. Forordning nr. 1408/71 sikrer ved artikel 94, stk. 2, at der tages hensyn til samtlige forsikrings-, beskæftigelses- og bopælsperioder, der er tilbagelagt på medlemsstaternes område før forordningens ikrafttræden. Hvad angår det i forordningens artikel 2, stk. 1 foreskrevne krav om statsborgerskab i en medlemsstat, er det afgørende statsborgerskab det, som arbejdstageren havde, da han tilbagelagde forsikrings-, beskæftigelses- eller bopælsperioder
2. Forordning nr. 109/65 vedrører Algeriets tilhørsforhold til det geografiske anvendelsesområde for forordningerne nr. 3 og 4. Den indeholder ingen bestemmelse om, at arbejdstagere af algerisk oprindelse henhører under den af de to forordninger omfattede personkreds.«

III — Mundtlige Forhandlinger

I retsmødet den 27. juni 1978 har *Kommissionen*, repræsenteret af sin juridiske konsulent, Koch, afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Domstolen.

Generaladvokaten har fremsat sit forslag til afgørelse i retsmødet den 20. september 1978.

Præmisser

Ved kendelse af 7. december 1977, indgået til Domstolens justitskontor den 1. februar 1978, har Sozialgericht Gelsenkirchen i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet tre spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for

Fællesskabet (EFT 1971 (II), s. 366; org.ref. JO 1971, L 149, s. 2) og Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71 (EFT 1972 (I), s. 149; org.ref. JO 1972, L 74, s. 1) med henblik på begrebet offentligretlige retspositioner, erhvervet af en arbejdstager, som under sin beskæftigelse dels var vandrende arbejdstager i Fællesskabet, dels udenlandsk arbejdstager som følge af en ændring af statsborgerskab efter dannelsen af en ny stat;

- 2 disse spørgsmål stilles i en retssag mellem Bundesknappschaft (forbundsforsikringskassen for minearbejdere) Saarbrücken og en grubearbejder, der fra sin fødsel i Algeriet i 1924 var fransk statsborger, og som arbejdede i Frankrig i 155 måneder og fra den 26. maj 1961 i Tyskland, hvorefter han mistede sit franske statsborgerskab den 1. juli 1962, da Algeriet blev uafhængigt;

da sagsøgeren fyldte 50, indgav han ansøgning om minearbejderpension i medfør af § 45, stk. 1, nr. 2 i den tyske lov om minearbejdere (Reichsknappschaftsgesetz), hvorefter ansøgeren skal have tilbagelagt en forsikringsperiode på 300 måneder med fast arbejde som grubearbejder eller med tilsvarende arbejde;

ansøgningen blev afslået af den kompetente tyske institution (Bundesknappschaft) med den begrundelse, at da ansøgeren ikke længere var statsborger i en medlemsstat i Fællesskabet, var han ikke længere omfattet af forordning nr. 1408/71, hvorfor behandlingen af hans pensionskrav kun kunne ske på grundlag af tysk ret;

også sagsøgerens klage mod denne afgørelse blev afvist med den begrundelse, at dels fulgte det af Rådets forordning nr. 109 af 30. juni 1965 (JO 2124, s. 65), at Algeriet og dets statsborgere fra den 19. januar 1965 ikke var omfattet af forordningerne nr. 3 og 4 om social sikring af vandrende arbejdstagere og derfor heller ikke af forordning nr. 1408/71, der afløste forordning nr. 3, dels, at »det ikke [er] afgørende, hvilket statsborgerskab klageren havde på tidspunktet for sit arbejde i de franske miner; hvorimod det afgørende er hans statsborgerskab på tidspunktet for prøvelsen af pensionskravet«.

- 3 Sozialgericht, hvortil sagen blev indbragt med krav om ophævelse af denne administrative afgørelse, har anført, at sagsøgeren som algerisk statsborger er udelukket fra den af forordning nr. 1408/71 omfattede personkreds, eftersom forordningen ifølge artikel 2, stk. 1 kun finder anvendelse på arbejdstagere, som er statsborgere i en af medlemsstaterne, statsløse eller flygtninge bosat på en medlemsstats område;

retten anførte videre, at sagsøgeren som følge af sit arbejde og de i Frankrig tilbagelagte forsikringsperioder har opnået en retsstilling, der indholdsmæssigt svarer til en offentligretlig retsposition, som ifølge tysk forfatningsret er beskyttet af grundlovens artikel 14, og som ikke kan fratages ham uden erstatning;

retten bemærkede også, at selv om artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65 medførte, at Algeriet blev slettet i bilaget til forordning nr. 3 »uden fortabelse af erhvervede rettigheder«, blev denne artikel dog ophævet, idet artikel 99 i forordning nr. 1408/71 ophævede forordning nr. 3, hvorfor forordning nr. 109/65, der kun indeholdt ændringer til bestemmelserne i forordning nr. 3, var blevet uden retsvirkning;

det er disse omstændigheder, der ligger til grund for de tre præjudicielle spørgsmål, som er forelagt Domstolen.

- 4 Den forelæggende rets grundlæggende ræsonnement hviler på den antagelse, dels at den personlige betingelse, nemlig sagsøgerens statsborgerskab, som skal tages i betragtning i medfør af artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, er statsborgerskabet ved pensionsansøgningens indgivelse, dels at hverken forordning nr. 1408/71 eller forordning nr. 574/72 indeholder en bestemmelse svarende til artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65, der beskytter erhvervede rettigheder;

det må derfor først undersøges, om denne antagelse er i overensstemmelse med fællesskabsretten.

- 5 Gennemførelsen af den størst mulig frie bevægelighed for vandrende arbejdstagere, som udgør et af Fællesskabets grundlag, er hovedformålet for traktatens artikel 51;

de til gennemførelse af denne artikel vedtagne forordninger skal fortolkes i lyset af denne målsætning.

- 6 Den af forordning nr. 1408/71 omfattede personkreds er ved artikel 2 beskrevet således: »Denne forordning finder anvendelse på arbejdstagere, som er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, og som er statsborgere i en af disse stater . . .«;

to betingelser skal være opfyldt, for at bestemmelsen kan anvendes:

a) arbejdstageren skal være eller have været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater;

b) arbejdstageren skal være statsborger i en af medlemsstaterne;

- 7 den anden betingelse skal — af hensyn til retssikkerhedsprincippet, der bl.a. kræver, at faktiske omstændigheder normalt, medmindre andet udtrykkeligt er bestemt, skal bedømmes efter samtidige retsregler — fortolkes således, at arbejdstageren skal være statsborger i en medlemsstat på det tidspunkt, hvor han er beskæftiget, betaler bidrag for forsikringsperioder og erhverver hertil svarende rettigheder;

følgelig skal det i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 foreskrevne krav om statsborgerskab vurderes i direkte relation til de af arbejdstageren tilbagelagte beskæftigelsesperioder.

- 8 Denne fortolkning bekræftes af artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, der bestemmer, at »Enhver forsikringsperiode samt, i givet fald, enhver beskæftigelses- eller bopælsperiode, der er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning før denne forordnings ikrafttræden, skal medregnes ved afgørelsen af, om der er erhvervet ret til ydelser efter denne forordning«;

i artiklen forudsættes det klart, at de erhvervede rettigheder er anerkendt og beskyttet af Fællesskabets bestemmelser om social sikring af vandrende arbejdstagere, når de er erhvervet af en person, der har status som vandrende arbejdstager ifølge de nævnte bestemmelser, det vil sige statsborger i en medlemsstat;

heraf følger, at artikel 2, stk. 1, jf. artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at de sikrer, at samtlige de forsikrings-, beskæftigelses- eller bopælsperioder, som er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning før forordningens ikrafttræden, medregnes ved beregningen af den vandrende arbejdstagers rettigheder i henhold til forordningen, dog forudsat, at han var statsborger i en af medlemsstaterne på det tidspunkt, da de pågældende perioder blev tilbagelagt.

- 9 Til denne løsning, der forsyner den nationale ret med de fællesskabsretlige fortolkningselementer, der er til nytte ved afgørelsen af det retten forelagte problem, er det unødvendigt at fortolke artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65 af 30. juni 1965 om ændring og supplerung af forordningerne nr. 3 og 4 om social sikring af vandrende arbejdstagere;

forordning nr. 109/65 vedrører nemlig Algeriets tilhørsforhold til det geografiske anvendelsesområde for forordningerne nr. 3 og 4, og den indeholder ingen bestemmelser om, at algeriske arbejdstagere tilhører den af de to forordninger omfattede personkreds:

artikel 16, stk. 2, i forordning nr. 109/65 finder derfor ikke anvendelse på det foreliggende tilfælde, da Algeriet er udelukket fra dens saglige anvendelsesområde og statsborgerne i Union française fra den af forordningen omfattede personkreds, hvorimod sagsøgeren arbejdede i Frankrig — og ikke i Algeriet — og på det pågældende tidspunkt var fransk statsborger og ikke statsborger i Union française.

- 10 Svaret på det tredje spørgsmål gør det overflødigt at besvare de to første, eftersom den omtvistede bestemmelse således fortolket intet indeholder, der kan krænke den enkeltes grundlæggende rettigheder, som er omfattet af de almindelige fællesskabsretlige principper, hvis overholdelse Domstolen sikrer.

Vedrørende sagsomkostningerne

- 11 De udgifter, der er afholdt af EF-Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Sozialgericht Gelsenkirchen ved kendelse af 7. december 1977, for ret:

Artikel 2, stk. 1, jf. artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at de sikrer, at samtlige de forsikrings-, beskæftigelses- eller bopælsperioder, som er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning før forordningens ikrafttræden, medregnes ved beregningen af den van-

drende arbejdstagers rettigheder i henhold til forordningen, dog forudsat, at han var statsborger i en af medlemsstaterne på det tidspunkt, da de pågældende perioder blev tilbagelagt.

Kutscher	Mertens de Wilmars	Mackenzie Stuart	
Pescatore	Sørensen	Bosco	Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. oktober 1978.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT F. CAPOTORTI FREMSAT DEN 20. SEPTEMBER 1978 ¹

Høje Ret.

1. Nærværende sag rejser problemet om, hvilken virkning tab af statsborgerskab i en af medlemsstaterne har for anvendelsen af Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om social sikring af vandrede arbejdstagere.

Sagen vedrører en arbejdstager, Belbouab, som blev født i Algeriet i 1924 og således fra fødslen var fransk statsborger, men opnåede algerisk statsborgerskab fra den 1. august 1962. Han var beskæftiget i de franske kulminer fra 1947 til 1950 og fra 1951 til 1960, i alt 155 måneder. I 1960 flyttede han til Tyskland og blev på ny beskæftiget i minerne. Da Belbouab ændrede statsborgerskab havde han tilbagelagt en forsikringsperiode på 14 måneder i henhold til de tyske minearbejderes forsikrings-

ordning. I 1974, da han fyldte 50 år, var de forsikringsperioder, der var tilbagelagt i Tyskland med henblik på erhvervelse af minearbejderpension, steget til 142. Senere beholdt Belbouab det samme arbejde i Forbundsrepublikken Tyskland. Hvis man sammenlægger de franske og tyske bidragsperioder, har han derfor tilbagelagt mere end de 300 måneder, som er betingelsen for at oppebære alderspension efter det fyldte 50. år, og som kræves i § 45, stk. 1, nr. 2, i den tyske lov om minearbejdere (Reichs-knappschaftsgesetz).

Den 4. maj 1974 indgav Belbouab en ansøgning om pension til den kompetente tyske institution. Det lader til, at de forsikringsperioder, han på dette tidspunkt havde tilbagelagt på grundlag af beskæftigelsesperioder i Frankrig og Tyskland, androg 297 måneder, dvs. tre

¹ — Oversat fra italiensk.